

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 16-11-2021 r.

DOOŚ-TSOOŚ.410.23.2021.BW

Pan
Paweł Rusiecki

Zastępca Prezesa Wód Polskich
ds. Zarządzania Środowiskiem Wodnym

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
PGW Wody Polskie
ul. Żelazna 59 A, 00-848 Warszawa

Szanowny Panie Prezesie,

W odpowiedzi na wniosek z 1 października 2021 r., znak: KZP.4000.64.2021.2, o zaopiniowanie *Projektu drugiej aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* (dalej: IIaPGW) wraz z *Projektem prognozy oddziaływania na środowisko projektu IIaPGW dla obszaru dorzecza Odry* (dalej: prognoza, projekt z września 2021 r.), na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.; dalej: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Plany gospodarowania wodami (dalej: pgw) sporządzane dla obszarów dorzeczy zgodnie z Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Ramowa Dyrektywa Wodna, dalej: RDW) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2021 r., poz. 624, ze zm.; dalej: ustawa pr.w.), podlegają aktualizacjom w cyklu sześcioletnim. Tym samym obecny projekt IIaPGW został sporządzony w ramach drugiej aktualizacji na IV cykl planistyczny, tj. **lata 2022-2027**. Zakres aktualizacji pgw określa art. 318 ust. 6 ustawy pr.w.

Odnosząc merytoryczny zakres projektu IIaPGW do celu przypisanego strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko, którym jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i uwzględnianie aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu projektów dokumentów, należy zauważyć, że zasadnicza treść IIaPGW służy właśnie poprawie stanu środowiska wodnego i związanego z wodami. Nie oznacza to jednak, że

projekt ten nie wymagał analiz diagnozujących wpływ jego realizacji na stan środowiska, bowiem częścią tego dokumentu są przedsięwzięcia planowane oraz ewidencjonowane.

W myśl ustawy ooŚ, zakres analiz ujętych w prognozie powinien uwzględniać m.in. następujące okoliczności:

- informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu (art. 52 ust. 1),
- prognoza powinna określać, analizować i oceniać przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne (art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. e),
- projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2).

Z powyższego zestawienia wynika, że prognoza winna zawierać m.in. nie budzące wątpliwości stwierdzenia w zakresie skali i kierunków oddziaływań planowanych przedsięwzięć, w tym na gatunki i siedliska, dla których wyznaczono obszary Natura 2000. W nawiązaniu do tego, zwrócenia uwagi wymaga, że IIaPGW w zakresie przedsięwzięć obejmuje 3 kategorie:

1. zawierający 160 pozycji „Wykaz inwestycji i działań” (załącznik 6);
2. „Zestaw działań” (załączniki 7; w tym „Katalog działań krajowych”, katalogi działań dla wyróżnionych kategorii jednolitych części wód, a także zestawy działań ustalone dla poszczególnych jednolitych części wód);
3. „Zestawienie kierunkowych inwestycji w gospodarce wodnej lub związanych z wodami” (w przedłożonej dokumentacji „inwestycje kierunkowe” wprowadzono jako nienumerowany załącznik o nazwie „Zestawienie inwestycji kierunkowych_dokument towarzyszący”).

Autorzy projektu IIaPGW podkreślają, że jest to dokument o założeniach prośrodowiskowych. W toku analiz dotyczących IIaPGW dla dorzecza Odry „*nie zidentyfikowano działań, które na etapie SOOŚ mogłyby zostać ocenione jako stwarzające wysokie prawdopodobieństwo wywołania konfliktów społecznych czy silnego oporu środowisk i organizacji ekologicznych występujących w interesie ochrony obszarów szczególnie cennych przyrodniczo. Zaplanowane działania nie będą wpływały na pogłębienie występujących w środowisku presji, nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania na jakikolwiek element środowiska poddawany ocenie w Prognozie, w tym w szczególności na obszary sieci Natura 2000*” (str. 411).

Ogólny wniosek po zapoznaniu się z treścią przedłożonych do opiniowania dokumentów to konieczność pogłębienia analiz przeprowadzonych w prognozie dla IIaPGW oraz weryfikacja ww. wniosków. Analizy powinny w większym stopniu skupiać się na identyfikacji możliwości wystąpienia oddziaływań negatywnych oraz sposobach ich minimalizacji niż na zapewnieniach o pozytywnym wpływie założeń projektu IIaPGW na środowisko. Celem prognozy i całej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie jest ocena adekwatności planowanych działań do wymogów ramowej dyrektywy wodnej, a przede

wszystkim obiektywna identyfikacja oddziaływań na środowisko, w tym na środowisko wodne. Zatem charakterystyka skutków realizacji postanowień dokumentu nie powinna być zdominowana przez opis efektu działań nieinfrastrukturalnych służących środowisku, a przede wszystkim skupiać się na określeniu ryzyka wystąpienia oddziaływań negatywnych.

Poniżej zestawiono uwagi sformułowane w toku opiniowania. Należy przy tym zastrzec, że przedkładana opinia nie obejmuje oceny adekwatności zaplanowanych działań w kontekście możliwości osiągnięcia celów założonych dla jednolitych części wód, jak również nie stanowi weryfikacji przesłanek derogacyjnych dla inwestycji, które mogą doprowadzić do nieosiągnięcia założonych celów środowiskowych, spełniających jednak warunki dopuszczające zastosowanie odstępstwa na podstawie art. 4 ust. 7 RDW.

Uwagi do zapisów prognozy:

Prognoza w dominującym stopniu koncentruje się na skutkach (generalnie uznanych za pozytywne) wdrożenia tzw. „zestawu działań dobranych indywidualnie do potrzeb danej jcw, ukierunkowanych na eliminację lub minimalizację zidentyfikowanych presji” (str. 220 prognozy) i ich adekwatności w świetle założonych celów. O ile analiza wpływu na środowisko działań, które wg założeń IIaPGW mają po zrealizowaniu przyczynić się do osiągnięcia celów środowiskowych jcw jest istotna, to jednak jej uwzględnienie w prognozie nie upoważnia do pominięcia weryfikacji i zbilansowania oddziaływań powodowanych przez przedsięwzięcia o możliwych niekorzystnych konsekwencjach dla środowiska.

W odniesieniu do pierwszej kategorii interwencji, obejmującej tzw. „przedsięwzięcia derogowane”, zastrzeżono (str. 30 prognozy), że wykaz planowanych inwestycji i działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód, nie jest równoznaczny z wykazem przedsięwzięć wprowadzanych przez IIaPGW. Pełni on funkcję sprawozdawczą i m.in. w związku z tym przyjęto, że „celem Prognozy nie jest ocena skutków środowiskowych realizacji tych przedsięwzięć, jako składowej ocenianego dokumentu, ani tym bardziej analiza rozwiązań alternatywnych dla tych działań”. Wskazane zaniechanie skutkuje zmniejszeniem nakładów niezbędnych do przeprowadzenia analiz, jednak nie znajduje uzasadnienia w świetle nadrzędnego założenia kompleksowości planowania i realizowania działań zmierzających do poprawy stanu wód oraz szacowania oddziaływań. Ocena wpływu inwestycji derogowanych powinna zostać przedstawiona w prognozie. Jej poziom szczegółowości należy dostosować do poziomu szczegółowości osiągniętego w planowaniu poszczególnych przedsięwzięć. Z kolei cel analiz należy zorientować na dostarczenie danych, które następnie – także w ramach opracowywania prognozy – zostaną wykorzystane do zbilansowania różnego rodzaju oddziaływań powodowanych przez przedsięwzięcia derogowane oraz przez zestawy zaplanowanych działań, prace utrzymaniowe i inne planowane inwestycje.

W przypadku „katalogów i zestawów działań”, które stanowią „przedmiot analiz ocennych w Prognozie” (str. 29) przedstawiono informacje ogólne dotyczące wybranych skutków, które mogą być generowane przez przyjęte do wdrożenia kategorie działań (rozdział 5, 6, 7). Ponadto, w załącznikach do prognozy zestawiono szczegółowsze dane dotyczące poszczególnych kategorii działań (arkusze kalkulacyjne zawierające „katalog ... macierz oddziaływań” w nazwie pliku) oraz skonkretyzowanych przedsięwzięć (arkusze zawierające w nazwie „zestaw działań ...”). Należy jednak podkreślić, iż mimo wyeksponowania znacznej liczby konkretnych działań, które mogą stanowić punkt wyjścia do rzetelnej oceny

przedsięwzięć o najistotniejszym oddziaływaniu na środowisko, charakterystykę wpływu zunifikowano dla różnych kategorii działań. Przykładowo – w wyniku tzw. oceny eksperckiej stwierdzono, że ekwiwalentny „spodziewany wpływ pozytywny” na różnorodność biologiczną wystąpi w przypadku „*działań z zakresu kontroli funkcjonowania urządzeń do migracji ryb*”, jak i w odniesieniu do przedsięwzięć infrastrukturalnych „*zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp*”.

Dodatkowo, podkreślenia wymaga, że o ile Autorzy analiz przewidują występowanie oddziaływań bezwzględnie korzystnych i mimo że w proponowanej skali uwzględniono „wpływ negatywny”, to w przypadku informacji o kierunku oddziaływań wskazanych w załączniku „01_Zestaw_dzialan_RW_ODOdra”, ani jedna nie wskazuje na „wpływ negatywny” (pomijając tym samym fakt, że część interwencji będzie związana np. z bezpośrednim oddziaływaniem na powierzchnię ziemi w trakcie budowy).

Podsumowując odniesienie do oceny skutków „zestawu działań”, należy stwierdzić, że na potrzeby strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zasadne jest wyodrębnienie, z licznej grupy różnorodnych działań, przedsięwzięć, zwłaszcza infrastrukturalnych, o możliwym niekorzystnym oddziaływaniu na elementy środowiska (w tym działań z kategorii „*uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami*”) i scharakteryzowanie oddziaływań z uwzględnieniem warunków lokalnych. Budowanie zestawienia ponad 8 tysięcy działań (w przypadku załącznika „01_Zestaw_dzialan_RW_ODOdra”) i przypisywanie im charakteru oddziaływań wyłącznie według uprzednio zdefiniowanego modelu, jest nieprzydatne w kontekście celów strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W przypadku ostatniej kategorii przedsięwzięć – inwestycji kierunkowych, niezbędne jest wyjaśnienie czy wykaz ten traktowany będzie jako integralna część IIaPGW lub też przyjmowany wraz z IIaPGW jako zestawienie towarzyszące. Niezależnie od tego, jako że wykaz ten stanowi jeden z załączników do IIaPGW, niezbędne jest przedstawienie oceny oddziaływania tych inwestycji na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 oraz cele założone do osiągnięcia dla jednolitych części wód.

Należy tu podkreślić, że fakt ujęcia inwestycji w innym, przyjętym już dokumencie, nie znosi obowiązku przedstawienia informacji niezbędnych w związku ze strategiczną oceną oddziaływania tego przedsięwzięcia na środowisko w ramach innego dokumentu. Rolą Autorów prognozy jest dostarczenie kompletu danych w zakresie oddziaływania na środowisko, w tym tych umożliwiających rozstrzygnięcie związane z możliwością przyjęcia projektu dokumentu, o którym mowa w art. 55 ust. 2 ustawy ooś. Nawiązując do cytowania uprzednio przygotowanych prognoz oddziaływania na środowisko, szczególnie trzeba zaznaczyć, że sam fakt poddania projektu dokumentu procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, nie gwarantuje poprawności dokonanej oceny. Dlatego, posiłkując się informacjami pochodzącymi z innych prognoz oddziaływania na środowisko należy uwzględnić m.in. odpowiednie stanowiska organów opiniujących.

Dopiero zgromadzone i uporządkowane rzetelne informacje w zakresie oddziaływań poszczególnych przedsięwzięć należących do wszystkich 3 kategorii przedsięwzięć, umożliwią przejście do analiz oddziaływań skumulowanych, których zdiagnozowanie w zakresie różnych elementów środowiska jest niezbędne dla określenia możliwości realizacji celów przyjętych dla ekosystemów wodnych i od wód zależnych.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w IIaPGW, w trakcie tworzenia opracowania wykorzystano szereg przyjętych dokumentów o charakterze operacyjno-wdrożeniowym w dziedzinie gospodarki wodnej, w tym „*Plany przeciwdziałania skutkom suszy*”, „*Program przeciwdziałania niedoborowi wody*”, czy „*Plany zarządzania ryzykiem powodziowym i ich aktualizacje*”. Ponadto stwierdzono (str. 71), że „*Specyfika planów gospodarowania wodami oraz ich miejsce w planistyce gospodarki wodnej w Polsce determinuje konieczność zachowania spójności, pomiędzy opracowanymi dokumentami w danym cyklu planistycznym w zakresie zaproponowanych w nich działań, mających jednocześnie wpływ na cele środowiskowe jcw*” i w tym kontekście wymieniono szereg obowiązujących dokumentów strategicznych. Fakty te dodatkowo uzasadniają potrzebę uwzględnienia ingerencji ujętych w tych dokumentach do określenia oddziaływań skumulowanych.

Ocenę oddziaływań podlegających kumulacji należy zatem przedstawić z uwzględnieniem wszystkich trzech grup inwestycji oraz interwencji zaplanowanych w wymienianych w IIaPGW dokumentach. Należy mieć tu na uwadze słusznie zamieszczone w prognozie (str. 33) stwierdzenie, że „*Działania o charakterze technicznym, pod którymi kryje się realizacja konkretnych typów inwestycji, w wielu przypadkach przedsięwzięć dookreślonych pod względem miejsca i co najmniej horyzontu czasowego ich planowanej realizacji. Co więcej, w dużej mierze są to działania «zaczerpnięte» z innych dokumentów strategicznych (aPZRP, PPSS, VIaKPOŚK) poddawanych odrębnym procedurom SOOŚ. Stwarza to możliwość przeanalizowania na generalnie większym poziomie szczegółowości: wpływu działań na środowisko, identyfikacji oddziaływań, ich charakteru i skali, wskazania miejsc potencjalnych kolizji przyrodniczo-przestrzennych. Przy czym w myśl art. 52 ust. 2 ustawy ooś analizy te zostały przeprowadzone przy uwzględnieniu informacji zawartych w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzanych dla innych dokumentów strategicznych.*” W kontekście ostatniego zdania należy mieć na uwadze wyżej opisane zastrzeżenie dotyczące różnej wartości merytorycznej prognoz i konieczności uwzględniania stosownych opinii organów uczestniczących w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Istotność odpowiedniej szczegółowości i jakości analiz dotyczących oddziaływań skumulowanych została podkreślona w uzgodnieniu zakresu prognozy wydanym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (pismo z 11 lutego 2021 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.411.2.2021.BW/KD) „*W związku z charakterem zjawisk, których dotyczą projektowane Plany, szczególnie istotna jest ocena adekwatności proponowanych działań do zakładanych celów, przy uwzględnieniu korzystnych i niekorzystnych interakcji tych działań z innymi elementami, czynnikami i procesami, także tymi, których nie obejmują zapisy projektowanego dokumentu. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na kompleksowość analiz, które powinny obejmować wszystkie istotne na objętym opracowaniem terenie uwarunkowania środowiskowe i antropogeniczne oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje, zwłaszcza w kontekście potencjalnych kumulacji oddziaływań*”.

Należy także doprecyzować, co należy rozumieć w ramach skutecznej minimalizacji oddziaływań skumulowanych „*standardowymi środkami, rozwiązaniami techniczno-organizacyjnymi czy odpowiednim harmonogramem prac*” (str. 403). W prognozie nie wymieniono i nie opisano żadnych z ww. rodzajów środków minimalizujących zidentyfikowane oddziaływania skumulowane. Nie wiadomo w jaki sposób realizowane będzie „*rozłożenie w czasie planowanych na jednym obszarze działań*” (str. 411). Konieczne jest uzupełnienie tych

informacji jako że projekt IIaPGW skupia w sobie założenia pozostałych dokumentów z zakresu gospodarki wodnej w tej części Polski.

W prognozie należy również w sposób jednoznaczny wyjaśnić kwestię możliwego znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 w wyniku realizacji założeń dokumentu. W treści prognozy dla IIaPGW takich oddziaływań nie zidentyfikowano. Jednocześnie, w Tabeli 8-1 *Podsumowanie wyników analizy w zakresie prognozowanych oddziaływań wraz z oceną sposobu oraz stopnia uwzględnienia problemów oraz celów ochrony komponentów środowiska* (str. 412; tabela pojawia się również w streszczeniu w języku niespecjalistycznym) ryzyko wystąpienia znacząco negatywnych oddziaływań oznaczono jako „niskie”. Wskazuje to zatem na możliwość wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań. Wnioski w tym zakresie należy ponownie przeanalizować, a następnie uspołnić. Możliwość wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań, bądź brak możliwości wykluczenia wystąpienia takich oddziaływań w wyniku realizacji projektu IIaPGW ma szczególne znaczenie ze względu na art. 55 ust. 2 ustawy ooś, zgodnie z którym projekt takiego dokumentu nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. W sytuacji zidentyfikowania możliwości wystąpienia/ braku możliwości wykluczenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 w prognozie powinna się znaleźć wyczerpująca, zawierająca merytoryczną argumentację, analiza w zakresie spełnienia tych przesłanek.

W prognozie przedstawiono również niejednoznaczne wnioski w zakresie możliwości wystąpienia oddziaływań transgranicznych w wyniku realizacji założeń IIaPGW. W przypadku dorzecza Odry, ze względu na graniczne położenie rzeki Odry, analizy te powinny być przeprowadzone ze szczególną dokładnością i ostrożnością. W rozdziale 7 odnośnie jcwpc RW (jednolite części wód powierzchniowych rzeczne) oceniono, że „*Wdrożenie niektórych działań ujętych w zestawach dla jcwpc RW, obejmujących zadania inwestycyjne, jak np. budowa zbiorczych systemów oczyszczania ścieków, likwidacja zabudowy hydrotechnicznej w celu zmniejszenia presji hydromorfologicznej może spowodować niekorzystne, ograniczone przestrzennie i/lub czasowo oddziaływania (na powietrze, powierzchnię ziemi w tym gleby, lokalne siedliska i faunę itp.) również w obszarach przygranicznych. W przypadku tych działań, na etapie przygotowania do ich realizacji, zostanie jednak przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, w ramach której, na bardziej szczegółowym poziomie, niezbędna będzie też identyfikacja potencjalnych znaczących oddziaływań transgranicznych i ewentualnych środków minimalizujących negatywne oddziaływania*”. Na str. 410 stwierdzono, że „*Przeprowadzone na potrzeby niniejszej Prognozy analizy (...) pozwoliły na ocenę możliwości wystąpienia znacząco negatywnego transgranicznego oddziaływania w związku z realizacją zapisów IIaPGW jako mało prawdopodobną*”. Natomiast we wnioskach przedstawiono informację „*Nie stwierdza się ryzyka wystąpienia znaczących oddziaływań negatywnych o charakterze transgranicznym*” (str. 411). Należy zatem przedstawić jednoznaczne informacje dotyczące możliwości wystąpienia oddziaływań transgranicznych w wyniku realizacji założeń projektu IIaPGW dla dorzecza Odry. W przypadku jcwpc RW należy również uzupełnić odpowiednio argumentację. Nie jest właściwe przenoszenie analiz na etap ocen oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć.

Zapisy prognozy zawarte w rozdziale 8.2 dotyczącym działań zapobiegających, ograniczających i kompensujących należy uporządkować i doszczegółowić. Wszystkie tego typu działania należy przedstawić w podziale na etap budowy (realizacji) i eksploatacji (dla lepszej czytelności wskazane jest zastąpienie opisów formą tabelaryczną). W zakresie

propozycji minimalizacji i kompensacji zalecane jest także przeanalizowanie propozycji takich środków z decyzji wydanych dla przedsięwzięć objętych projektem IIaPGW i uwzględnienie ich w prognozie. Poprawę wymaga również załącznik C4 *Wytyczne działania minimalizujące*, który zawiera tylko wykaz dokumentów, w których należy szukać bardziej szczegółowych informacji. W rezultacie, wymienione w IIaPGW katalogi i zestawy działań nie mają przypisanych działań minimalizujących.

Podsumowując, prognozę należy uzupełnić o przedstawienie właściwych i odpowiednich do poziomu szczegółowości – określonego cechami przewidywanych w IIaPGW przedsięwzięć (w tym przewidywana lokalizacja i istotne kwestie i czynniki z niej wynikające) – ocen wpływu na środowisko dla ww. trzech grup przedsięwzięć („derogowanych”; działań, na rzecz jednolitych części wód, o możliwym równoczesnym niekorzystnym oddziaływaniu; „inwestycji kierunkowych”). Przygotowane analizy powinny uwzględniać katalog oddziaływań wskazanych w art. 52 ustawy ooś, w tym potraktowane ze szczególną uwagą kwestie newralgiczne w świetle możliwości przyjęcia IIaPGW – oddziaływań transgranicznych oraz dotyczących przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000. Dopiero w oparciu o merytorycznie uzasadnioną, wnikliwą ocenę oddziaływań na środowisko przedsięwzięć, należy m.in. zaproponować sposoby ograniczenia tych oddziaływań oraz rozpatrzyć rozwiązania alternatywne w zakresie założonego celu.

Szczególną uwagę należy przyłożyć do analizy i formułowania wniosków dla oddziaływań skumulowanych, ponieważ zachodzi obawa, że pozytywne skutki planowanych do wdrożenia zestawów działań mogą zostać zniesione w efekcie wdrożenia „przedsięwzięć derogowanych”, „przedsięwzięć towarzyszących” oraz przedsięwzięć założonych do wdrożenia na podstawie innych, przyjętych lub kierowanych do przyjęcia, dokumentów strategicznych.

Uwagi do zapisów projektu IIaPGW dla dorzecza Odry:

- należy zweryfikować sprzeczne zapisy w poszczególnych załącznikach – przykładowo w Załączniku 2 *Wykaz obszarów chronionych* dla obszaru Natura 2000 Dąbrowy Obrzyckie (PLH300003), na terenie którego znajdują się dwie jcwp o kodach: RW60001118729; RW60001218719 wskazano cel „Na lata 2012-2022: *Poprawa stanu siedlisk. Zapobieganie: niszczeniu siedlisk podczas prac związanych z regulacją i konserwacją koryta rzeki Samy; pogorszeniu warunków wodnych i przesuszeniu siedlisk*”. Takie sformułowanie celu, poprzez wskazanie, że rzeka Sama jest poddawana regulacji, stoi w sprzeczności z zapisem działań z Załącznika 7.3 *Zestaw działań*, gdzie dla jcwp RW60001118729 wskazano działania renaturyzacyjne z grupy „*Poprawa stanu elementów hydromorfologicznych w zakresie spełnienia celów środowiskowych*”, a pominięto działania z grupy „*Ochrona i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w korycie w zakresie spełnienia celów środowiskowych obszarów przyrodniczych*”. Ponadto w przypadku obydwu jcwp w Załączniku 7.3 nie uwzględniono działań ochronnych wynikających z PZO dla ww. obszaru Natura 2000;
- potrzeba uwzględnienia celów ochrony dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków – w sytuacji obszarów Natura 2000 nieposiadających zatwierdzonych Planów Zadań Ochronnych – w oparciu o tzw. tymczasowe cele ochrony dla gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 (cele te obowiązują

do czasu ustanowienia PZO). Uzupełnienie powinno opierać się o informacje będące w dyspozycji Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska (już udostępnione na stronach internetowych, bądź takie, o udostępnienie których należy się zwrócić do właściwych organów);

- w myśl zapisów IIaPGW (str. 427) *„Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych”* (dalej: KPRWP) *„przewiduje realizację działań ukierunkowanych na rozpoznanie zagrożeń i przyczyn zmian hydromorfologicznych cieków i zbiorników wodnych oraz zaplanowanie działań naprawczych, które pozwolą na osiągnięcie celów środowiskowych dla tych części wód”*. Wobec powyższego zasadne jest przedstawienie powodów, z uwagi na które nie uwzględniono wszystkich przyjętych w KPRWP działań uznanych za konieczne do realizacji, będących odpowiedzią na zidentyfikowane presje hydromorfologiczne oraz pilne potrzeby poprawy stanu wód powierzchniowych;
- ujęty w IIaPGW wskaźnik liczby prac z danej kategorii wykonanych w ramach PUW nie dostarcza informacji o ich oddziaływaniu na cele środowiskowe jednolitych części wód, a w szczególności na cele wyznaczone dla obszarów chronionych. Jak zauważono w IIaPGW *„W katalogu działań krajowych aPWŚK zaplanowano działanie polegające na «opracowaniu dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania»”*. Potrzebę takiego działania uzasadniono następująco: *„Podejmowane w przeszłości działania technicznej regulacji cieków, realizowane głównie w celu ochrony przeciwpowodziowej, doprowadziły do znacznej degradacji oraz zniszczenia występujących na ich obszarze charakterystycznych ekosystemów wodnych i od wód zależnych.”*. W raporcie z prowadzenia prac utrzymaniowych (stanowiącym część IIaPGW; rozdział 13.8.3.) powinny w takiej sytuacji znaleźć się dane o rodzajach prac prowadzonych na obszarach chronionych. Zgodnie z art. 118 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098), *zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska wymaga prowadzenie na obszarach form ochrony przyrody prac wymienionych w art. 227 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne*. Ponadto w zgłoszeniu określa się: lokalizację, rodzaj, zakres, sposób i termin prowadzenia działań oraz, jeżeli jest to możliwe, także termin i zakres działań objętych zgłoszeniem, prowadzonych w przeszłości na obszarze, którego dotyczy zgłoszenie – zatem informacje takie są dostępne. W związku z powyższym, w IIaPGW powinny znaleźć się bardziej szczegółowe informacje dotyczące zakresu i rodzaju prac prowadzonych na obszarach chronionych w ramach planów utrzymania wód, szczególnie związane z wdrażaniem ww. dobrych praktyk;
- należy zweryfikować załącznik 6 zawierający *Wykaz inwestycji i działań*, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód. Zgodnie z zapisami projektu IIaPGW ze str. 409, wykaz ten przedstawia *„informacje wynikające z decyzji administracyjnych (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, oceny wodnoprawne) na temat działań i przedsięwzięć, dla których wydano (w okresie od daty przyjęcia aPGW do 21 grudnia 2020 r.) ostateczną decyzję potwierdzającą spełnienie warunków, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 ustawy pr.w.”*. Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks Postępowania Administracyjnego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.) decyzjami ostatecznymi są te, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy. Wobec tego całość Załącznika 6 należy sprawdzić pod kątem aktualności i poprawności zawieranych

informacji. Jeśli inwestycja trafiła do trybu odwoławczego, ostateczną decyzją będzie decyzja organu II instancji. Ponadto, należy wyjaśnić fakt, dlaczego dla części inwestycji w kolumnach dotyczących decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub oceny wodnoprawnej zamieszczono informację „brak danych”, zaś w kolumnie dotyczącej przesłanek zastosowania odstępstwa w trybie art. 4 ust. 7 RDW przedstawiono szczegółowe informacje;

- niezrozumiały jest dobór przedsięwzięć wprowadzonych do *„Zestawienia kierunkowych inwestycji w gospodarce wodnej lub związanych z wodami”*. Celem IIaPGW jest zrównoważone gospodarowanie wodami i dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód. Z uwagi na swój charakter i cele, IIaPGW uwzględnia zapisy pozostałych 11 rodzajów dokumentów sporządzanych na potrzeby gospodarowania wodami, stanowiąc przekrojowe opracowanie strategiczne umożliwiające zrównoważone gospodarowanie wodami. Pozostałe z wymienionych w art. 315 ustawy pr.w. dokumentów zawierają zestawy działań oraz inwestycji uznanych za konieczne do realizacji dla osiągnięcia celów założonych w konkretnym dokumencie. Działania wynikające z tych dokumentów, ukierunkowane na poprawę stanu wód, zostały ujęte w IIaPGW (Załącznik 7) celem zaplanowania przeciwdziałania zidentyfikowanym dla jednolitych części wód presjom. Ponadto działania inwestycyjne pochodzące z treści innych dokumentów umieszczono w załączniku pod nazwą *„Zestawienie inwestycji kierunkowych_dokument towarzyszący”*, jednak z nieznanymi przyczynami zestawienie to nie zawiera wszystkich inwestycji wskazanych w pozostałych dokumentach strategicznych jako planowane do realizacji. Brak również uzasadnienia wyboru tylko części z planowanych działań. A należy podkreślić, co zaznaczono w prognozie, że plany gospodarowania wodami stanowią w krajowej oraz unijnej polityce rozwoju główny dokument planistyczny w zakresie kształtowania stanu zasobów wodnych na obszarze dorzeczy i wyznaczania zasad gospodarowania nimi oraz, że podstawą działań podejmowanych w celu stworzenia skutecznego zestawu działań jest kompilacja działań wynikających z innych opracowań oraz programów, co zapewnia spójność dokumentów strategicznych determinujących gospodarkę wodną w kraju. Podkreślenia wymaga, że w myśl art. 324 ust. 1 pkt 11 ustawy pr.w., wśród działań podstawowych, zawartych w planie gospodarowania wodami powinny znaleźć się *„działania służące temu, aby znaczące oddziaływania na stan wód, nieobjęte działaniami wymienionymi w pkt 1-10, zostały poprzedzone przedsięwzięciami zapewniającymi utrzymanie warunków hydromorfologicznych jednolitych części wód na takim poziomie, który umożliwi osiągnięcie wymaganego stanu ekologicznego lub dobrego potencjału ekologicznego, w przypadku sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód, z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju”*. Zatem zestawienie działań dla jcw powinno uwzględniać przyszłe presje generowane przez wszystkie inwestycje, w tym te uznane za konieczne do realizacji wobec ich uwzględnienia w pozostałych dokumentach planistycznych. Nawiązując do uwagi dotyczącej oddziaływań skumulowanych, trzeba zaznaczyć, że bez zestawienia działań przewidzianych we wszystkich dokumentach strategicznych, nie jest możliwe ustalenie czy planowane zestawy działań skierowane na poprawę stanu wód są wystarczające oraz czy nie kolidują z zapisami wynikającymi z innych dokumentów planistycznych. Ponadto, takie zestawienie wydaje się niezbędne na potrzeby racjonalnego działania na rzecz stanu wód, szczególnie dla organów administracji wydających decyzje zezwalające na realizację inwestycji;

- budząca wątpliwości jest treść tzw. „Erraty 1” związana z obszarami przeznaczonymi do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, a wprowadzona z uwagi na wejście w życie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 r. *w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków* (Dz. U. z 2021 r., poz. 896). Zapewnienie swobodnej migracji zwierząt wodnych w wymienionych w rozporządzeniu wodach staje się celem środowiskowym, jednak zapisy załączników „Erraty 1” przewidują, że działania te będą głównie ograniczać się do weryfikacji istnienia presji, pomijając planowanie działań mających zniesienie tych presji. W arkuszu „Zal_4_WykazBudowli ...” jako działanie ujęto *„ocenę wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe jcwp”*, natomiast w arkuszu „Zal_2_CeleŚrodowiskowe...” znajduje się komentarz *„jeśli z monitoringu wynikać będzie, że dana JCW nie była istotnym miejscem występowania gatunków dwuśrodowiskowych (brak gatunków historycznie) – to nie podlega ona ocenie wskaźnika D i cel środowiskowy dla drożności uznaje się wówczas za spełniony”*. Ponadto w załącznikach „Erraty 1” znajdują się rozbieżności – przykładowo w „Zal_4_WykazBudowli ...” w odniesieniu do jednolitej części wód o kodzie RW60000312199 wymieniono 23 obiekty, natomiast w załączniku dotyczącym działań ta jcw nie została wymieniona.

Uwagi techniczne do projektu IIaPGW dla dorzecza Odry oraz prognozy:

- przedłożona dokumentacja jest bardzo obfita i, o ile zrozumiałą jest konieczność przedstawiania rozbudowanych treści, to liczba indywidualnych dokumentów (plików zasadniczych, załączników, grup załączników, tzw. errat) pozbawionych szczegółowej charakterystyki i odniesień w treści zasadniczych dokumentów, poważnie utrudnia analizę przedłożonej dokumentacji. Ponadto podejściem nieprawidłowym jest przedstawianie nowych treści jako tzw. „errat”, bowiem errata służy do zestawienia błędów ostatecznie ustalonej wersji opracowania, nie zaś do dodawania kolejnych informacji i wynikających z nich zmian w procedowanym projekcie dokumentu (wersji nieostatecznej);
- zamieszczanie załączników w postaci arkuszy kalkulacyjnych z aktywnymi filtrami i ukrytymi wierszami/kolumnami znacząco utrudnia zapoznawanie się treścią dokumentów;
- wprowadzanie w dokumentach skrótów, których objaśnienia znajdują się w innych plikach także utrudnia analizy (ogólnie przyjętą zasadą jest aby objaśnienia skrótów znajdowały się przede wszystkim w dokumentach, w których są używane).

Z poważaniem,

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
 Generalny Dyrektor
 Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
 / – podpisany cyfrowo/